

■ PUNTG DA VISTA

Selina Chönz, Astrid Lindgren e Joanne K. Rowling

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

Tegenin è il cudesch rumantsch che ha gì il pli grond success? Probabel èsi «Ursin» da l'autura ladina Selina Chönz. El è vegnì translatà en diesch linguas. En tut han ils editurs vendì var 1,7 miliiuns cudeschs.

Ins po pretender ch'il cudesch haja gì success grazia als maletgs dad Alois Carigiet. Po dar. Ma: L'emprim ha Selina Chönz scrit l'istorgia. Pir sin fundament da quai ha Carigiet fatg ils maletgs. Il 1940 ha Chönz proponì a Carigiet d'illustrar sia istorgia. L'artist n'era betg fitg entusiasmà. L'autura ha stuì avair pazienza fin che Carigiet è s'accomodà ed ha malegià ils maletgs. Il cudesch è cumparì il 1945.*

La sonda passada èn ils auturs rumantschs sa radunads a Cuira. Els han tranter auter discurrì da litteratura d'uffants. *Fabiola Carigiet* ha proponì da scriver ina giada ina «Litteratura» (quai è l'organ annual da l'uniun da scripturs) cun texts en rumantsch grischun per uffants. Las scolas cumenzian a lavourar cun rumantsch grischun. I manchia dentant texts da leger per scolars. Ina «Litteratura» per u-

fants fiss ina pitschna contribuziun per schliar il problem.

Litteratura originala rumantscha per uffants è ina raritad. Quai ch'ils scolars legian ozendi, èn savens translaziuns. En vista a quest fatg avess ins spetgà ch'ils scripturs e las scripturas rumantschas stettian cun entusiassem davos l'idea da Fabiola Carigiet. Ma empè d'entusiassem han ins sentì oravant tut sceptica. Sche la regenza veglia introducir il rumantsch grischun en scola, ed i manchia litteratura, lura na saja quai betg il problem dals auturs – uschia la critica d'intgins.

Sche la regenza giavischia ch'ins fetschia litteratura per la scola, duai ella dar l'incumbensa als scripturs. E la regenza duai pajar persuenter. D'ina vart è la sceptica chapaivla en vista al tempo rasant da la regenza. Da l'altra vart resta enavos in curios sentiment.

Dapi cura spetgan scripturs e scripturas sin in'incumbensa dad insatgi per scriver insatge? Scripturs rumantschs n'hant finuss darar gudagnà mantuns cun litteratura d'uffants. Pertge stuessan els lura exnum obtegnair daners, sch'els fan insatge per ils uffants u per scolars?

Scritpurs n'èn betg picturs u slainaris che spetgan fin ch'insatgi vegn cun in'incarica da laschar colurar ina chasa u da tavlegiar ina chombra. Scripturs scrivan. Els emprovan ora insatge. Sch'ina idea grategia, publitgeschan els ella. Cun ina buna purziun cletg han els era in pau success.

Quai vala per litteratura da creschids e per litteratura d'uffants, per poesias e chanzuns. I fiss donn, sche l'idea d'ina «Litteratura» per uffants u scolars vegniss sut las rodas da la sceptica.

Sche Astrid Lindgren, vess spetgà sin in'incumbensa da la regenza da la Svezia, fiss ella morta senza avair scrit sia *Pippi Langstrumpf*. Sche Joanne K. Rowling vess l'emprim pretendì ina indemnisiun per cumenzar a scriver ses «Harry Potter», stuess il mund restar senza las aventuras dal giuven striun. La litteratura d'uffants fiss inexistentia senza questas curaschusas auturas e senza iniziativs scripturs che raquintan cun plaschairs istorias als giuvens lecturs. E na emblidar: Ils uffants dad oz èn ils lecturs da damaun.

* Questa descripzion sa referescha sin:
«Carigiet, die frühen Jahre» da Beat Stutzer,
AS Verlag, Turity 2002.